

enhver Vanskelighed falde bort med Hensyn til Kløveret; thi dette fordrer en tilbørligen rensset Jord, og faaer den sædvanligt, naar Ukrudet ellers ikke har taget alt for stærkt Overhaand. Derfor saer man og gjerne Kløver i saadanne Agre, som have baaret Kartofler, Raal eller andre Værter, som pleie at blive hyppede. Kløveret har desuden en stærk og dybt nedgaaende Rod, med mange Smaarødder, saa man aldrig behøver at frygte for, med Harven at optrække det; og skulde end een og anden Rod blive spaltet af Harvetanden, da kunde dette vel ikke gjøre stor Skade. Til Opharvningen maa man bruge dygtige Jernharver, og foretage Arbeidet om Foraaret, saasnart Kløveret har begyndt at skyde, og Jorden endnu er nogenlunde fugtig. Hvo, som vil gjøre det rigtigt godt, bestrøer først Kløvermarken med kort Gødning, som da bliver godt fordeelt ved Harven.

Baarsædens Dyrkning.

(Af Professor Pohl.)

Ved Agerdyrkningen begaaes i Almindelighed mange Feil, som let vilde undgaaes, naar man trængte mere ind i Kundskaben om Planternes Natur, istedetfor at man ofte kun bygger paa nedarvede Regler. Bende

vi saaledes vor Opmærksomhed til Vaarsæden, saa paatrænger sig os strax dennes Forskjel fra Vintersæden; men hvori ligger nu egentlig denne Forskjel? Enhver veed, at f. Ex. Vinter- og Sommerrug ere een og samme Planteart, og dog saaer man ikke Sommerrug, naar man vil dyrke Vinterrug. (At man kan forvandle den ene Sort til den anden, ville vi nu ikke her videre drøfte.) Heri ligger nu da ogsaa Grunden til at vi maae udfinde, fremsille og bevise Forskjellen; thi at vide denne Forskjel er af hoieste Vigtighed for den Landmand, der ikke gjerne begaaer nogen Feil i sin Drift, idet de Forholdsregler, som han efter Tid og Omstændigheder maae anvende paa og bevise for de særegne Tilfælde, beroe derpaa. Uden Beviis maa Intet antages i Landhuusholdningsvidenskaben, som altid er Erfaringen underordnet. Meningen ligner en taaget Rat, hvor man mere føler end seer, støder paa og farer vild.

Som vi paa et andet Sted have anmærket og beviist, skyder Vintersæden, Hveden og Rugen, strax fra Spiren af nogle lodrette Rødder, som ofte gaae en Fod dybt, og almindeligviis saa dybt, som Jorden er løs og forsynet med nærende Dele. Her er det altsaa nødvendigt, at Jordkorpen bliver løsnet saa dybt, som muligt, for at Rødderne kunne trænge dybt ned og Sæden derved sikkes i en haard Vinter. Saameget om Vintersæden, som der er nødvendigt for at anstille en Sammenligning mellem

den og Vaarsæden. Endnu har jeg dog herved at erindre, at Vintersædens lodret staaende Efteraarsrødder visne hen om Foraaret, naar Sommervæxten begynder, og Vintersæden træder nu i samme Forhold, i hvilket Vaarsæden fra først af befinder sig. Altsaa adskiller Vaarsæden, som Rug, Byg*), Havre og Hirse, sig nærmest fra Vintersæden kun derved, at hiin ikke som denne skyder to Slags Rødder, men strax træder i Sommervæxt. Vaarsædens Rødder ere stærke, marvfulde, med mange Smaarsødder, og udbrede sig fra Planten i alle Retninger. De stærkeste have Havre og Hirse; derfor taale disse ogsaa en mindre skjørnet Jordbund, som nylig brækket Grønsvær, og give ofte en forbauvende Afgrøde der, hvor man af Byg ikke vilde avle Saaesæden igjen. Den Dybde, hvortil Vaarsædens Rødder skyde, er afhængig af Jordens Bestanddele, Bearbejdning og af Veirliget. I en løs og særdeles porøs Ager sænke Rødderne sig overalt dybere end i haard og fast Jord. I Almindelighed viser Erfaring, at Sommerødderne sjeldent eller aldrig trænge 3 Tommer dybt i Jorden, om denne ogsaa er af den løfeste Beskaffenhed, saasom Sand og tørt liggende Lørbund; men 2 Tommer kan man i alt Fald antage som Middeldybden. Paa svær Leerjord skyde

*) Med Hensyn til Winterbyg har jeg ikke haft Leilighed til at undersøge, om det, ligesom Winterrug og Hvede, skyder de omtalte Efteraarsrødder.

Lverrødderne næsten horisontalt ud fra Hovedroden. Det er endog forekommet mig, som om Rødderne af den tidlige Udsæd, der nemlig skeer i en koldere Temperatur, mere sænke sig i Dybden, end udbrede sig til Siderne. Men om denne Jagttagelse er grundet, tør jeg ikke bestemt paastaae af Mangel paa tilstrækkelige Kjendsgjerninger; imidlertid vilde den være af stor Vigtighed for Praxis, da visse Forholdsregler vilde støtte sig umiddelbart derpaa.

Da nu Baarsædens Rødder aldrig trænge dybt i Jorden, saa er det unyttigt, ja endog skadeligt at bearbejde Ageren dybt. Her maa jeg dog, for ikke at blive misforstaaet, forudsikke den Bemærkning, at det er nødvendigt her at gjøre Forskiel imellem dybt Jordsmon og dyb Tilberedning. Et dybt Jordsmon er, som alt for længe siden er beviist, overalt nyttigt; det skaffer Jorden en gunstigere Temperatur og forbedrer dens physiske Egenkab. Endogsaa paa de Bærter, hvis Rødder aldrig trænge dybt ned, som f. Ex. Baarsæden, har det dybe Jordsmon en heldig Indflydelse, idet den overflødig Bæde synker dybt ned og saaledes bliver uskadelig for Planten, og indtræder derimod en tør Periode, saa holder en saadan Ager sig længere fugtig. Men Tilberedningen maa rette sig efter de forskjellige Afgrøder, hvormed Marken skal besaaes, da det vilde være unyttigt, og, oeconomisk betragtet, medføre Tid; og Kraftspilde, at bearbejde ligesaa

dybt til den Sæd, hvis Rødder næsten blive i Overfladen, som til den, hvis Rødder, gaae dybt. Man har ofte forvexlet Jordens Beredning med dens Beredning umiddelbart til Sæd; muligens idet man bestræbte sig for at forbinde begge med hinanden og bevirke dem paa eengang; derved forledtes man til Fremgangsmaader, som, noie regnet, ikke kunne anses for hensigtsmæssige. At man f. Ex. om Foraaret ploiede den, allerede om Efteraaret til Vaarsæd forberedte Mark ligesaa dybt som til Vintersæd, var en Folge af at man oversaae eller ikke kjendte Forskjellen mellem Planternes Væxt.

Til Vaarsæden behøver man kun at behandle Jordsmonnet 2 til 3 Tommer dybt, da den ikke skyder sine Rødder dybere, og denne grunde Ploining er ogsaa tilstrækkelig til at bringe Saafsæden i sit tilbørlige Leie i Jorden. Er Jorden godt tilberedt fra Efteraaret af, saa kan den endog blot ved en dygtig Harvning gjøres færdig til at modtage Vaarsæden, idetmindste saadan Jord, som ikke hører til den af Naturen haarde, eller som ved Kjørsel, Dvægdrift o. d. l. er stampet sammen. Som jeg hører, har det alt i flere Aar været Skik i adskillige Egne, idetmindste at tilberede Havre og Sommerrug paa denne Maade, nemlig blot ved med en Harve at jevne den fra Efteraaret af i raa Ploining liggende Uger, derpaa saae og nedharve Sæden som sædvanligt. Endnu bedre anvendes her:il Exsiccatoren, der

gaaer jevnere og dybere end Harven og bringer saaledes Sæden bedre i sit rette Leie*). Det er indlysende, at denne Methode meget fremmer Arbeidet og er derfor oeconomisk; desuden bliver det ved den muligt at besørge al Foraarsæden i den meest belevlige Tid, da man med lige Hestkraft, i lige Tid, kan tilberede omtrent 4 Gange saameget Sædeland med Exstirpatoren, som med Ploven. Den anbefaler sig derfor især i de Egne, hvor man af klimatiske Aarsager meest maa dyrke Vaarsæd, og hvor man ofte, blot for Foraarsarbeidets Skyld, maa holde flere Arbeidsdyr, end der ellers behøves til Driften i det Hele taget. Desuden taber den af Naturen tørre Uger mere af sin, for Vegetationen saa nødvendige Vinterfugtighed, ved at blive bearbejdet med Ploven, end med Harven eller Exstirpatoren. En anden Sag er det med de Ugre, som, ifølge deres naturlige Bestaaffenhed, ere for vaade, og hvis Fugtighed det altsaa, især i visse Aaringer, er fordeeltigt at formindste. Men disse komme her kun forsaavidt i Betragtning, som deres megen Væde ofte i den Grad vanskeliggjør Tilberedningen, at Saaningen derved bliver opsat. I et saadant Tilfælde, naar Ploining hverken er tilraadelig eller vel ikke engang mulig, kan dog maaskee Risningen med Harven

*) Erfaringen vil vel snart afgjøre, om man havde end større Fordeel af at lade Exstirpatoren erstattes af de i dette Tidsskrift før omtalte Scarificatorer og Sædbækkere.

udføres, hvilket og bevirker, at Jorden hurtigere tørres. Saaledes betjene Gartnerne sig i de Tilfælde, da Jorden er for vaad til at behandles med Spaden, af en Fork eller Gaffel, hvormed de løsne det øverste Jordlag for at det kan modtage Frøet; for os vil Harven gjøre samme Tjeneste, som Gafflen for Gartneren.

Man veed fremdeles, at mange Ugre efter Pløiningen løbe sammen ved den første stærke Regn, og blive ligesaa faste, som et Logulv. Betænker man nu, at enhver Uger dog er meer eller mindre løs fra Binteren af, saa kan man jo undgaae al Fare for denne Sammenløben, ved ikke med Pløven at løsne Jordsmonnet i Dybden, hvorved deels den hurtige Udtørring forhindres, og deels saaer Jordsmonnet derved en anden Bestaaffenhed. Den derimod for Baarsæden nødvendige grunde Bearbejdning af Jordsmonnet vedligeholder dette i dets vinterlige Bestaaffenhed.

Endnu kunde hertil føies den Omstændighed, at en dybtpløiet Uger siden efter, især i stærk Regn, sætter sig, det vil sige, synker sammen. Paafølger denne Synken, naar Sæden alt er i Væxt, saa lider denne derved, idet en Deel af Planten, som før var i Jorden, nu bliver udsat for den atmosfæriske Luft, især om det falder i Blæst. I dette Tilfælde er det hensigtsmæssigt, saasnart det lader sig gjøre, at lade Tromlen gaae over Marken, for at trykke de løse Planter ned. Sætter Jorden sig der

imod umiddelbart efterat Sæden er lagt, saa danser Overfladen sig til en Skorpe eller Bark, som den spirende Sæd ikke formaaer at gjennebrude, og den indtrædende Misvæxt bliver altid størst der, hvor Jorden var pløiet dybest. Heller ikke er den Omstændighed uvigtig, at den omtalte Risping af Jordskorpen forstyrrer Ukrudtet, idet nemlig det Frø heraf, som ved sidste Pløining kom op i Overfladen, deels allerede skød op om Efteraaret, men den unge Plante siden ødelagdes om Vinteren, deels raadede det uden at komme til at spire, og Ageren blev saaledes renere. Som Beviis herfor tillader jeg mig at henvise til den, for enhver Landmand bekjendte Kjendsgjerning, at der altid spirer langt mere Ukrudt paa de Ager, som ere pløiede om Foraaret, end paa dem, som om Efteraaret bleve tilberedte til Vintersæd. Og man maa ikke troe, at det er Forskjelligheden af Kornet, der foranlediger denne Kjendsgjerning; thi man seer jo om Efteraaret paa Rug- og Hvedemarkerne mange forskjellige Slags Ukrud, som, paa nogle af de haardførere nær, alle ere forsvundne om Foraaret. Og saaledes bliver det klart, hvorfor der ikke blot overhovedet forekommer mere Ukrudt i Baarsæden, end i Vintersæden, men endog saadanne Urter, som man paa selsomme Marker neppe bemærker i Vintersæden.

Endskjøndt endelig Baarsæden ikke udgjør nogen særegen Planteart, saa viser der sig dog en Forskiel i Fremvæxten, som igjen afhænger af Tid

og Omstændigheder. Samme er endog underkastet flere Farer end Vintersæden, naar' man ved denne undtager dem, som Vinteren medfører. Der er ydet Vaarsæden en kortere Frist til dens Groening, end Vintersæden. Den voxer hurtigere, og derfor bliver ogsaa enhver Forstyrrelse skadeligere for den, og den forbinder en saadan sjeldent ganske, men bliver tvælsben, kort i Straaet, sætter smaa Ux, som den ikke skyder rigtigt frem, og bærer færre Kjerner.

En Hovedsdelæggelse for Vaarsæden er Jordens Tørhed; jeg siger forsætlig ikke Luftens; thi denne skader sjeldent, og vel endog aldrig, naar ikke tillige Jorden er udtørret. Heraf følger da, at vi gjøre vel i, ved dens Tilberedning at vedligeholde Vinterfugtigheden, som altid bliver staaende i den underste Deel af Jordsmonnet, naar dette ikke forstyrres af Ploven, og meddeler sig det øvre Jordlag, i hvilket Sædens Rødder udbrede sig. Dog maae vi herved bestandigt have Jordsmonnets Forskjellighed for Die, og betænke, at Jordens Uddunstning er større om Foraaret, end til nogensomhelst anden Tid, og at Udtørringen netop afhænger deraf, og endelig, at den Mark, som tidligere var meget vaad, ogsaa tørrer meest sammen, og saaledes bliver desto ubequemmere for Planterne. Havren, som af al Vaarsæd skyder sine Rødder dybest, taaler en haardere Jordbund, men ogsaa fordrer den meste Fugtighed, pleier at vise sig taknemmeligst,